

Archives and Manuscripts, 42, 1-3(2014)

Časopis *Archives & Manuscripts : The Journal of the Australian Society of Archivists* (Vol 42, broj 1, ožujak 2014) i u prvom svome broju u 2014. sastoji se od već uvriježenih rubrika: *Uvod* (Editorial), *Članci* (Articles), *Promišljanja* (Reflection) i *Prikazi* (Reviews). Uvodnik pod naslovom *Arhivi – sudionici u svijetu sveprisutnih medija* (Participatory Archives in a world of ubiquitous media) napisale su Natalie Pang, Kai Khiun Liew i Brenda Chan. Autorice konstatiraju kako je u arhivskoj zajednici posljednjih nekoliko desetljeća došlo do preispitivanja osnovnih postulata koji su se uglavnom temeljili na objektivnosti, redu, autentičnosti i istini, naglašavajući da je do pomaka, između ostaloga, došlo i zbog iznimnoga utjecaja suvremenih medija. Među glavne karakteristike takve medijske okoline navodi se mnogostruk razvoj veza ICT infrastrukture i platformi društvenih mreža. Sve je to dovelo do intenziviranja socijalnih veza i međusobne interakcije, što je rezultiralo posljedicom koja je mnogo više od početnoga kreiranja i korištenja informacija, kao i mnogo više od samo alata za komunikaciju. S pojavom društvenih mreža početkom 2000-ih, arhivski zapisi prestali su se vezati isključivo uz fizički zapis, ali također i isključivo uz digitalni zapis, pa se tako pojavio i niz novih društvenih sudionika u ukupnom procesu koji nastoje definirati što je bitno kolektivno zapamtiti, a što nije. U tom smislu autorice uvodno ukazuju na pozitivno uzbuđenje oko navedenih novih mogućnosti, ali također naglašavaju potrebu ozbiljnoga promišljanja značenja pojma „arhiviranja“ u današnjem medijskom okruženju, odnosno, ima li mjesta i koje je ono za dosada dominantnu praksu institucionaliziranog čuvanja kronološki pohranjenih povijesnih zapisa. Navode

također da su odabrani članci u tom broju upravo oni koji promišljaju nove koncepte i daju arhivima puno širu ulogu u tripartitnom odnosu snaga između dosadašnjih dionika tih procesa: arhiva, korisnika i države.

Prvi članak pod naslovom *Kreirajući dinamični opisni okvir* (Designing dynamic descriptive framework) autorice Joanne Evans s Fakulteta informacijskih tehnologija Sveučilišta Monash (Melbourne, Australija) problematizira ulogu arhivskih profesionalaca u oblikovanju onoga što nazivamo zapisanom memorijom: kroz vlastite standarde i praksu, napose dovodeći u pitanje sliku arhivista kao uglavnom tihoga partnera i neutralnoga čimbenika u tom procesu. Prije svega, ona problematizira dosadašnji okvir arhivskoga normiranoga opisa, i to kroz pričanje vlastite arhivističke priče, koja započinje 1995. sudjelovanjem na projektu ASAP (*Australian Science Archival Projekt*), koji je krenuo s kreiranjem elektroničkoga ADS – *Arhivskoga sustava podataka* (*Archival Data System*). Tek kasnije autorica se susrela s *konceptom serija* kao specifičnim konceptom australskih arhivista, koji je također postepeno ugrađen u ADS, i već tada je – smatra Evans – tehnologija omogućila ne samo automatizirani opis, nego i svojevrsni „preustroj“ opisanih podataka. Navedeni sustav uskoro se pretvorio u HDMS – *Sustav za upravljanje baštinskim zapisima* (Heritage Documentation Management System) kao *open source* sustav, jer kreatori nisu željeli biti tek samo jedan od softverskih dobavljača. Na taj je način potencijalnim korisnicima zapisa putem mrežnih stranica omogućeno da kompletiraju korištenje podataka o zapisima koji su već bili pohranjeni u arhivskim institucijama. Sustav je 1999. pridružen projektu Australskoga nacionalnog arhiva, i kao takav prilagođen EAD standardu – *Standardu za normirani arhivski opis* (*Encoded archival description*), razvijen u Sjedinjenim Američkim Državama sredinom 1990-ih.

Drugi je članak u tom broju autora Lise Cianci i Stefana Schutta sa Sveučilišta Victoria (Melbourne, Australija) pod naslovom *Čuvari duhova: stari znakovi, novi mediji i doba arhivskoga tijeka* (Keepers of Ghosts: old signs, new media and the age of archival flux). Naime, autori su uključeni u slikovit projekt zaštite i očuvanja starih znakova manjih ili većih poduzetničkih tvrtki, ali i obrta i svakorskih drugih nuditelja proizvoda i usluga, koje su izvodile nekadašnje kompanije za oslikavanje/ilustriranje znakova u Melbourneu. Projekt je započeo kad je jedan od autora teksta, Stefan Schutt, slučajno pronašao napuštenu i odbačenu dokumentaciju jedne od takvih tvrtki, Lewis&Skinner, te započeo s digitalizacijom i objavljivanjem tzv. online arhiva, koristeći *opensource* sustav arhiviranja. Za navedeni je projekt imao relativno mala sredstva dobivena od lokalne zajednice, pa je projektni tim odlučio da će ih maksimalno trošiti na digitalizaciju, ali i daljnje istraživanje istovrsnih zapisa, arhivističku obradu i opis, provjeru vjerodostojnosti, ukratko – više nego na osiguravanje metapodataka. Cijeli se projekt pretvorio u svojevrsni *on-line* katalog digitaliziranih znakova, zapravo, pretvorio se u eksperimentalno istraživanje lokalne povijesti malih dućana i obrta, oglašivača te slikara i ličilaca, nekadašnjih, današnjim rječnikom, marketinških stručnjaka.

Članak *Podudarnost, povezivost, prolaznost i izvedivost: nove karakteristike digitalnih fotografija* (Convergence, connectivity, ephemeral and performed: new characteristics of digital photographs) autorice Jessice Bushey sa Sveučilišta British Columbia (Vancouver, Kanada) analizira i problematizira čimbenike vjerodostojnosti i mogućega (ne)povjerenja u digitalne fotografije koje se masovno objavljuju na društvenim mrežama.

Vizualizirajući Famagustu: interdisciplinarni pristup proučavanju grčke pravoslavne katedrale sv. Juraja u Famagusti (Cipar) (Visualising Famagusta: interdisciplinary approaches to the study of the Orthodox Cathedral of Saint George of the Greeks in Famagusta, Cyprus) članak je Svena J Norrisa, Michaela JK Walsha i Thomasa A Kaffenbergera, koji analizira projekt koji je spojio stručnjake vizualnih vještina, povjesničare umjetnosti i arhitekate, u istraživanju ostataka pravoslavne crkve sv. Jurja u Famagusti. Osnovni je motiv bio uklopiti saznanja o toj crkvi (u čemu je pomogla i njezina virtualna 3-D rekonstrukcija) u složena baštinska pitanja tog istočnosredozemnog otoka.

Digitalni arhivi i metapodatci kao kritična infrastruktura za očuvanje memorije zajednice za budućnost – pouka japanskih iskustava (Digital archives and metadata as critical infrastructure to keep community memory safe for the future – lessons from Japanese activities) autora Shigeo Sugimoto, razmatra pitanja očuvanja memorije neke/određene zajednice. Autor piše članak temeljem vlastitih iskustava vezanih uz sudjelovanje u projektu istraživanja o digitalnim arhivima i metapodacima, pri Ministarstvu komunikacija i unutarnjih poslova, 2011/2012 u Japanu.

Prikupljanje olako propuštenih priča: mikropovijest uz sudionništvo digitalnih zapisa u Južnoazijsko - američkom digitalnom arhivu (Collecting the easily missed stories: digital participatory microhistory and the South Asian American Digital Archive) članak je autora Michelle Caswell i Sanip Mallicka, oboje utemeljitelja i obnašatelja raznih funkcija Južnoazijsko-američkoga digitalnog arhiva. Prvi dio teksta donosi kratku povijest te institucije, koja je izrasla iz projekta prikupljanja kratkih audio, vizualnih i pisanih zapisa o prvim danima južnoazijskih useljenika u Sjedinjenim Američkim Državama. Prikupljanje je bilo koncipirano kao *online*-projekt, okrenut širokoj zajednici, a provodio se pod nazivom *Projekt prvih dana*. U drugom dijelu teksta naglašene su tri dobrobiti prikupljanja zapisa važnih za mikropovijest: takvi zapisi često daju novu perspektivu nekom događaju ili zbivanju, koja je „nevidljiva“ kroz službene dokumente. Nadalje, takvi zapisi sadrže značajnu dozu emocija i afekata koji upravo za mikropovijest nisu nebitni, i treće, uspješno uključuju široku zajednicu u aktivnosti koje doprinose napretku arhivske službe.

U rubrici *Promišljanja* Natalie Pang i Liew Kai Khiun razmatraju pojavu specifičnoga profila poslova koji se pri arhivima javljaju kao posljedica eksplozije aktivnosti oko evidentiranja i informacijske obrade baštine, a s tim u vezi porasta

upravo dokumentacijskih poslova. Stručnjake takvoga profila autori su prozvali doku-tivistima, a tezu provjeravaju na razmatranju dokumentacijskog projekta koji se odnosio na izmještanje staroga kineskoga groblja u Singapuru – Bukit Brown Cemetery, za potrebe izgradnje auto-cesta. Pokazalo se da su za sustavno dokumentiranje ali i istraživanja i provjere na licu mjesta, uz vladine službe i aktivnosti nevladinih organizacija, itekako bili potrebni arhivski stručnjaci, koji su postojeću dokumentaciju provjerili, proširili, obradili te je, zahvaljujući svojim stručnim konceptima i tehnološkim mogućnostima, sačuvali ali i na posve nov način podastrijeli zajednici na korištenje.

Prikazi u ovom broju donosi pogled na knjigu Sheile Fitzpatrick *Špijun u arhivu* Tatiane Antsouple, potom knjigu Astrid M. Eckert *Borba za spise: Zapad-ni saveznici i povratak u njemačke arhive nakon Drugoga svjetskog rata* Christine Yeats, knjigu Marte Werner i Jena Bervina *Emily Dickinson: Veliko Ništa* Maryanne Dever, knjigu Patricie Franks *Upravljanje zapisima i informacijama* Julie Shanks, knjigu Elizabeth Masters i Katie Wood *Malcolm Fraser: Vodič kroz arhive australskih premijera* Maggie Shapley, zatim pogled na izdanje *Australian War Memorial, ANZAC glasovi* u prikazu Michaela Pigotta. Knjigu *Ujednačavanje nacionalnoga pristupa digitalnoj zaštiti* urednice Nancy Y. McGovern prikazuje Andrew Waugh, a knjigu Adriana Browna *Digitalna zaštita u praksi: vodič „kako?“ za organizacije bilo koje veličine* Colin Webb. U ovom je broju prikazana i knjiga Thomasa Lidmana *Knjižnice i arhivi; komparativna studija s gledišta* Maureen Sullivan, te izdanje Društva australskih arhivista *Arhivi – Budućnost* (zbornik s godišnje konferencije arhivista) kojega je prikazala Susie van der Sluys.

Drugi broj iz 2014. (*Archives & Manuscripts : The Journal of the Australian Society of Archivists*, Vol 42, broj 2, srpanj 2014.) u uvodnom tekstu autorice Kate Cumming, Cassie Findlay, Anne Picot i Barbara Reed najavljuju temu broja pod naslovom *Ponovno otkrivanje arhivskih/arhivističkih metoda* (Reinventing Archival Methods). Ta je tema na neki način „posljedica“ Okrugloga stola o očuvanju zapisa (*Recordkeeping Roundtable*) održanoga 2011. u Sydneyu, na kojega je svjesno i s namjerom bilo pozvano mnoštvo sudionika i predavača izvan arhivske struke: novinara, sociologa, pravnika, stručnjaka za informacijsku sigurnost i dr., koji su svojim videnjem rada arhivista pomogli identifikaciji ciljeva i pravaca u kojima bi se arhivisti kao stručnjaci (i struka) trebali razvijati. To je ujedno i razlog što je, uz dva stručna članka u poglavlju *Članci*, poglavlje *Promišljanja* pun brojnih kratkih članaka/crtica/razmatranja, nastalih u nastojanju da svi sudionici daju svoj doprinos.

U prvom članku jedna od autorica uvodnika, Barbara Reed, iznosi svoje videnje ponovnoga otkrivanja koncepta dostupnosti gradiva (*Reinventing access*), odnosno, ukazuje na momente koje smatra ključnima za ponovno konstruktivno promišljanje te teme: naglašavanje ljudske dimenzije zapisa i znanja, konceptualnoga povezivanja okvira za dostupnost javnim zapisima, propitivanja može li se staviti znak jednakosti između digitalizacije i dostupnosti, odnosno, definira li takva

dostupnost posljedično i vrednovanje, a konačno razmatra i kako infrastruktura digitalnih i digitaliziranih zapisa utječe na dostupnost.

Kate Cumming i Anne Picot u *Ponovnom otkrivanju vrednovanja* (Reinventing appraisal) identificiraju neke od čimbenika koji su utjecali na situaciju smanjene ili čak posve marginalizirane uloge arhivista u postupku vrednovanja i izlučivanja gradiva, jednako kod stvaratelja kao i u arhivskim ustanovama. Neki od tih čimbenika su: gubitak svijesti o širokoj socijalnoj dimenziji zapisa, nesnalaženje u suvremenoj poslovnoj realnosti, tehnološka/infrastrukturna uvjetovanost postupka vrednovanja, porast različitih formi zapisa te nedostatan angažman arhivista u suvremenim politikama čuvanja zapisa u nastajanju. Zaključno iznose stav kako je potreban puno veći angažman arhivista oko upoznavanja suvremenih poslovnih procesa i sustava, ukoliko žele vratiti svoju ulogu i kompetencije za vrednovanje gradiva.

U poglavlju *Promišljanja*, u prvome tekstu troje autora iz Kine, Xiaomi An, Hepu Deng i Bin Zhang bave se ponovnim razmatranjem koncepta *državnog arhivskog fonda*, koji je u Kini proklamiran 50-ih godina prošloga stoljeća, ponovno usvojen 80-ih, a temeljio se na planskoj ekonomiji vladajućega socijalističkog režima. Autori upozoravaju na situaciju nakon 1990-ih, kad je Kina usvojila politiku i praksu tržišne ekonomije te su mnogi stvaratelji od državnoga, a još više društvenoga značaja privatizirani, pa je sudbina i očuvanje tih zapisa krajnje upitna i diskutabilna.

Luke Bacon, urednik i dizajner, u tekstu pod nazivom *More grabljivica: inzistirajući na dostupnosti zapisima do progresivnog poboljšanja* (A sea of kites: pushing access to archives with progressive enhancement) apostrofira jednu od teza Opće deklaracije o arhivima koju je proklamirao UNESCO: slobodan pristup zapisima obogaćuje naše znanje o ljudskome društvu, promovira demokraciju, štiti građanska prava i unapređuje kvalitetu života. U svjetlu navedene teze, autorova je postavka kako inzistiranje na dostupnosti rada zahtjevom za interdisciplinarnim pristupom, kojega autor s pravom smatra izuzetno korisnim za sve uključene sudionike procesa.

U članku naslova *Zapisi kao višeznačne pripovijesti: faktor povezivanja „mjerila“ memorije zajednice* (Archives as multifaceted narratives: linking the "touchstones" of community memory) Belinda Battley, Elizabet Daniels and Gregory Rolan, razmatraju ulogu zapisa kao povezujućih momenata memorije zajednice, dapače, vide njihovu ulogu i kao „mjerila“, „talona“, u podupiranju prihvaćenih i poželjnih vrijednosti odnosne zajednice, odnosno, čak u podupiranju njenog ukupnoga opstanka i zaštiti njenih prava.

Nicole Convery naglašava potrebu prijelaza s reaktivnoga prema proaktivnom vrednovanju u tekstu istoga naslova: *Od reaktivnoga do proaktivnoga vrednovanja* (From reactive to proactive appraisal). Autorica ima dugogodišnju karijeru spisovoditelja (*records manager*) u eminentnim britanskim tvrtkama kao što su

Guardian News & Media, Medical Research Council i dr., a također je i izvanredni predavač za predmete Upravljanje zapisima i Upravljanje projektima na Aberystwyth Sveučilištu (Wales, VB).

Mark Crookstone daje vrlo osoban pogled u članku *Ponovno otkrivanje arhivskih metoda: jesam li ja dio problema ili dio rješenja* (Reinventing Archival Methods: am I part of the problem or part of the solutions) te se pita jesu li teoretske postavke i principi koje su ga pokretale i koje je primjenjivao u svojoj dosadašnjoj profesionalnoj karijeri dio problema ili dio rješenja, počevši od 1990-ih, odnosno, je li on sam (slika općenitoga arhivista) začetnik promjena ili je potrebna promjena njega samoga.

Vječno ponovno: u potrazi za nacionalnom dokumentacijskom strategijom i nacionalnim arhivskim sustavom (Eternity revisited: in pursuit of a national documentation strategy and a national archival system) Adriana Cunninghama problematizira pitanje nedostatka australske nacionalne strategije upravljanja zapisima i jedinstvenoga arhivskoga sustava te u tom smislu potiče predstavnike strukovnoga društva na akciju, ali i na reviziju sadašnjega sustava za kojega smatra da nije osigurao reprezentativne predstavnike struke u predstavjačkim i upravljačkim tijelima.

Katrina Dean, sveučilišna arhivistica sa Sveučilišta u Melbourneu, u članku *Digitalizacija modernih zapisa* (Digitising the modern archive) naglašava potrebu izbalansiranoga spoja tradicionalnih arhivističkih vještina koje se mogu sažeti u mogućnost definiranja konteksta te sposobnost ostvarivanja veza, s postmodernim naglaskom na pretpostavci da je znanje uvijek moguće prevesti u strojno čitljivi oblik.

Joanne Evans člankom *Promišljanja o obećanju i zamkama ponovnoga otkrivanja metapodataka uredskih sustava* (Reflections on the promise and pitfalls in reinventing recordkeeping metadata) utvrđuje da se svrha metapodataka ne iscrpljuje u tehničkim i podacima koji služe prvenstveno smještanju zapisa unutar neke strukture, nego da isti trebaju biti strukturirani na način da služe i postupcima vrednovanja, ali i da pridonose dostupnosti zapisa.

Članak *Ukupna dokumentacija ili nije se ni dogodilo* (Full docs or it didn't happen) Cassie Findley, prezentira autoričin stav kako je potrebno sačuvati ukupne zapise neke zajednice, odnosno, svih sudionika u nekom događanju ili pojavi, ako želimo da sva relevantna postupanja s odnosnim gradivom (vrednovanje, dostupnost, autentičnost ...) budu mjerodavno provedena.

Antonyja Funnell, novinar i komentator, sa svojeg je profesionalnoga gledišta iznio stavove o utjecaju tehnologije na zaštitu i dostupnost informacijama. U članku *Posluži mi podatke* (Give me a serve of data of that), konstatira kako tehnologija direktno utječe na mogućnosti očuvanja i dostupnosti, ali utvrđuje i kako je kroz povijest bilo koja tehnologija uvijek na to utjecala. U tom smislu apostrofira i današnji većinski stav prema podacima kao o nečemu što je „posluže-

no“ prije svega da bi se konzumiralo, a da pri tom najmanje mislimo na važnost dugotrajne zaštite.

Michael Jones, arhivist sa Sveučilišta u Melbourneu, u svome tekstu *Suprotstavljene arhivske metode* (Contrapuntal archival methods) utvrđuje da je u svakodnevnoj arhivskoj praksi nemoguće predvidjeti i zadovoljiti svaku moguću potrebu svake pojedinačne osobe, ali naglašava da svakako valja slijediti princip „najveće koristi za najveći broj osoba“. Kako bi to bilo moguće, arhivisti nužno moraju primjenjivati različite metode i različite alate za različite potrebe što većega broja potencijalnih korisnika.

Richard Lehan u svome članku *Izgradnja integriranoga digitalnog arhiva* (Building an integrated digital archives) opisuje iskustvo rada u timu koji je provodio trogodišnji projekt izgradnje sustava sveobuhvatnog digitalnog arhiva svih vladinih tijela Novog Južnog Walesa (Australija), a Charlotte Maday i Magalie Moysan u svome se članku bave upravljanjem zapisima znanstvene provenijencije (Records management for scientific data).

Rekonstrukcija arhivskih metoda: rekonceptualiziranje upravljanja zapisima kao opasan problem (Reinventing archival methods: reconceptualising records management as a wicked problem) članak je Julie McLeod, koja se u svojim razmatranjima naslanja na poantu izreke pisca, govornika i akademika Stephena Coveya, koja utvrđuje moć paradigmi, jer iste kreiraju leće kroz koje promatramo svijet. Autorica sugerira definiranje „leća“ koje će unaprijediti stav kako je upravljanje zapisima u današnjem – digitalnome – svijetu opasan problem, dok bi pogled kroz druge, drugačije, leće trebao zauzeti primjeren i djelatan pristup istomu problemu.

Adelaide Paar člankom provokativnog naslova *U jednom povezanom svijetu – zašto razmišljamo o funkcijama?* (In an interconnected world – why do we think in functions?) konstatira kako smo i danas suočeni s pitanjem kojega je još prije 20 godina postavio Bearman: što učiniti sa sveprisutnom eksplozijom (arhivskih) zapisa? U tom smislu autorica snažno promiče ideju reforme vrednovanja, iako u kratkoj prezentiranoj notici ne precizira u kojem pravcu.

O novom pristupu metapodacima za programe upravljanja zapisima promišlja Barbara Reed (*Rethinking approaches to recordkeeping metadata*) ponovno upozoravajući na osnovna pitanja na koja sustav upravljanja zapisima mora odgovarati: tko, kada, što i gdje, a odnoseći se na određenu realiziranu transakciju. Upravo u tom smislu autorica apelira da arhivska zajednica odgovore na dotična pitanja ne traži u naknadnome opisu (koliko god on bio normiran).

Sonya Sherman, trenutačno na mjestu službenice za informacije Odjela za financije Novog južnog Walesa, u članku *Ljudi pričaju priče* (People telling stories) svoj tekst započinje rečenicom Thomasa Kinga iz njegove knjige o pričama Cherokee Indijanaca: “Postoje priče koje se pričaju tjedan dana, postoje priče koje

traju cijeli život – istina je u tome da priče jesu sve ono što sami jesmo.“ Taj citat poslužio je kao uvod u tezu kako je informatička revolucija dovela do informacijskoga društva, koje je svojevrsno „gorivo“ informacijske ekonomije. Paradigma se u tom smislu mijenjala od manjka informacija, preko nabujalih informacija, sve do prekomjerne količine istih. Upravo stoga arhivisti i informacijski stručnjaci trebali bi biti svjesni i ponuditi svoje kompetencije javnosti, koja je često konsternirana upravo zbog navedene prekomjerne količine informacija, koje valja moći pretraživati, koristiti, upravljati njima i štititi ih. Ukratko: kontrolirati ih na učinkovit način, za što arhivisti posjeduju potrebne vještine.

U članku *Kontekst, veze, dostupnost: fantastične mogućnosti pogrešnog shvaćanja svega* (Contexts, connections, access, the glorious possibilities of getting it all wrong) Tim Sherratt prvotno se prisjeća svojih stavova u početku svjetskih mrežnih stranica. Danas mu se one čine prilično naivnima i optimističnima jer koncept mrežnih stranica ne donosi samo nove i učinkovitije načine pretraživanja podataka, nego nudi ostvarivanje novih kontekstualnih podataka i veza, što ujedno rezultira novim pogledom na iste podatke. U svojim je razmatranjima oko definiranja tih teza došao do sljedećih zaključaka: ne postoji nešto što bismo mogli nazvati „velikim“ ili „generalnim“ rješenjem; možemo činiti ŠTO možemo, KAD možemo, i s alatima KOJE TRENUTACNO POSJEDUJEMO.

Kirsten Thorpe u svome djeliću promišljanja o izvornim zapisima – povezivanje, kritičko promišljanje i širenje zbirki (*Indigenous records: connecting, critiquing and diversifying collections*) napose zagovara tezu o pozitivnom utjecaju arhivskih zapisa bilo koje vrste na zdravo postojanje odnosnih i povezanih zajednica.

Andrew Waugh, menadžer u Uredu za politike i standarde javnih zapisa države Victoria (Australija), bavi se tematikom logike organizacije elektroničke pošte, te u članku naslova *Elektronička pošta – predvodnik sustava organizacije zapisa* (Email – a bellwether record system) zagovara tezu da način kako tretiramo elektroničku poštu mora biti usustavljen i primijenjen za organizaciju ostalih poslovnih zapisa, jer upravo smo se kod pristupa upravljanju elektroničkom poštom bliže primaknuli upravljanju zapisima koji proizlaze iz informacijskih medija, odnosno, odmaknuli se od pristupa predmetnim zapisima karakterističnoga za 20. stoljeće.

O širenju definicije i koncepta dokumenata i arhivskih zapisa piše Kirsten Wright (*Broadening the records and expanding archives*), naglašavajući kako je na pitanje redefinicije arhivskih/arhivističkih metoda nemoguće odgovoriti bez ideje i svijesti o tom proširenju.

U ovome je izdanju izostavljena rubrika *Prikazi*, zacijelo zbog mnoštva objavljenih priloga s uvodno navedenoga stručnoga skupa.

Archives & Manuscripts : The Journal of the Australian Society of Archivists, Vol 42, broj 3, studeni 2014, započinje uvodnikom kojega potpisuju Maryanne

Dever i Linda Morra u tekstu naslova *Književni arhivi, materijalno i digitalno* (Literary archives, materiality and digital). U tekstu se navode određene teme i naglasci tog broja: literarni, ali i drugi osobni arhivi (osobni arhivski fondovi), potom specifične zbirke, kao što su zbirke fotografija i rukopisa, te odnos takvih zapisa spram programa i projekata digitalizacije.

Taj broj donosi šest članaka, od kojih se pet bavi pojedinim slučajevima obrade specifičnih fondova i zbirki, a tek jedan širim problematskim razmatranjem.

Kate Eichorn u članku *Izvan digitalizacije: primjer suvremenih feminističkih zbirki* (Beyond digitization: a case study of three contemporary feminist collections) uspoređuje tri suvremene zbirke feminističkih aktivistica na način da propituje općenite izazove i pretpostavke oko digitalnih zapisa, pa čak i šire, digitalnih zbirki.

Hannah McGregor piše o digitalizaciji časopisa *The Western Home Monthly* (1899.-1932.) te kroz navedeni primjer promišlja teoretske i metodološke postavke istraživanja periodike u znanstvene i druge svrhe. Zaključuje kako digitalizacija periodike, s obzirom na način na koji se provodi, može takva istraživanja olakšati, dapače i unaprijediti, ali ih također može i unazaditi.

Mark Byron u tekstu *Filologija iz kade: realizam Ezre Pounda* razmatra kako Poundovi pozivi za kulturnom renesansom traže od pisaca da poznaju najveći mogući raspon izvora i tradicija za svoje literarno eksperimentiranje, ali također da njihovi čitatelji izoštre svijest o tome kako materijalni oblici napisa izravno oblikuju identitet i značenje teksta.

Katherine Biber piše o zapisima (arhivu) vezanima za Jimmyja Governora, posljednjeg proklamiranog australskog odmetnika, koji je kao osuđeni ubojica obješen u sydneyjskom zatvoru 1901. godine. Zapisi se zapravo sastoje od tri sveska tzv. zatvorskih dnevnika, koje su vodili Governorovi čuvari tijekom njegova tromjesečnoga boravka u tamnici, a čuvaju se u Upravi za državne spise Novog Južnog Walesa u Sydneyju. U katalogu te ustanove navedeno je da je riječ o jednim zapisima takve vrste u njihovim fondovima i zbirkama. Zbog čega bi takav jedan zapis, koji se odnosi na pojedinca s tada ne tako rijetkom sudbinom, bio posebno važan za očuvanje odnosno eventualni interes istraživača? Riječ je, naime, o sadržaju samih dnevnika, koji su oblikovani na takav način da se svakodnevno odgovaralo na niz pitanja o stanju zatvorenika (koliko je spavao, je li dobro jeo, pokazuje li znakove suicidalnosti, je li komunikativan itd.), odnosno zapisi ukazuju na svojevrsni rudimentarni interes za psihologiju zatvorenika, na činjenicu da je, unatoč tadašnjemu primitivnomu stanju uprave i administracije na samim rubovima Commonwealtha, postojala svijest o važnosti pravosudnoga sustava i želji za njegovim unapređenjem.

Maryanne Dever bavi se problematikom materijalnosti u digitalnoj eri, pišući u članku *Fotografije i rukopisi: Radeći u arhivu* (Photographs and Manuscripts:

working in the archive) ponovno o suštini izvornoga gradiva osobnih fondova, kroz prikaz literarnih zapisa, rukopisa i fotografija vezanih uz australsku književnicu Evu Langley (1904.-1974.), koji se čuvaju u Knjižnici Mitchell u Sydneyju.

U članku koji zahvaća nešto širu problematiku, Ala Rekrut razmatra pitanja suštine materijalnosti u povijesnim zapisima i njihovim digitalnim slikama (*Matters of substance: materiality and meaning in historical records and their digital images*). Konstatira kako povijesne zapise (iz članka bi se moglo zaključiti da se pod tim pojmom podrazumijevaju svi zapisi nastali do 1950-ih) dijelom čine i njihove materijalne karakteristike te ih stoga valja vrlo pažljivo prenositi na druge medije – prvenstveno digitalne, ali također i na mikrofilm. Autorica apelira na ukupnu arhivsku zajednicu radi povećanja svijesti o toj činjenici te pomno analizira koje su to karakteristike koje vjerno mora prenijeti i digitalna slika.

U poglavlju *Promišljanja*, David C. Sutton razmatra općenitu važnost literarnih (književnih) rukopisa/arhiva, analizira prirodu tih zapisa, utvrđuje još prisutnu problematiku njihova (ne)shvaćanja kao arhivskih zapisa te daje određena predviđanja budućnosti mjesta njihove konačne pohrane, s naglaskom na specifične *digital-born* sadržaje.

U *Prikazima* nalazimo kratke priloge o sljedećim izdanjima: *Knjižnice, literatura i arhivi* urednika Sas Maysa prikazuje Gill Partington; knjigu Arlette Farge *Draž arhiva* (The Allure of the Archives) prikazuje Marguerite Deslauriers; onu pak Kate Eichhorn, naslova *Arhivski preobražaj u feminizmu: Nasilje u poretku* (The Archival Turn in Feminism: Outrage in Order) prikazuje Natalya Lusty, a Katherine Bode piše o izdanju Jeromea McGanna *Nova republika slova: Pamćenje u doba digitalne reprodukcije*. Na kraju, Mél Hogan prikazuje nam knjigu Lise Gitelman *Poznavanje rada: prema medijskoj povijesti dokumenata* (*Paper knowledge: toward a media history of documents*).

Silvija Babić